

**Omejevanje dinamike zniževanja razmerja med krediti in vlogami nebančnega sektorja
kot makrobonitetni instrument Banke Slovenije (GLTDF)**

Banke Slovenije je s spremembo Sklepa o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic (v nadaljevanju: Sklep) uvedla makrobonitetni instrument s katerim opredeljuje minimalne zahteve za razmerja med letnimi spremembami stanja kreditov nebančnemu sektorju pred upoštevanjem oslabitev in letnimi spremembami stanja vlog nebančnega sektorja (GLTDF – ang. gross loans to deposits flows).

Namen instrumenta GLTDF je upočasniti dinamiko zniževanja razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja (v nadaljevanju: LTD – ang. loan to deposit ratio), prispevati h stabilizaciji strukture financiranja bančnega sistema ter zmanjšanje sistemskega likvidnostnega tveganja financiranja. Namen instrumenta ni preprečiti nadaljnje zniževanje LTD, ker je pomembno, da se odvisnost bank od grosističnih virov financiranja zmanjša in se v strukturi financiranja poveča delež stabilnih virov financiranja. Vendar je pomembno, da se LTD znižuje s počasnejšim tempom, ki primarno temelji na rasti vlog nebančnega sektorja in ne na krčenju kreditiranja. V nasprotnem primeru nadaljnjega zniževanja LTD s krčenjem kreditiranja je pomembno omejiti sistemsko tveganja, ki bi lahko oslabila stabilnost bančnega sistema in njegov prispevek gospodarski aktivnosti.

Instrument se uvaja na solo osnovi in velja samo za banke v Sloveniji, zato ni pričakovati bistvenih čezmejnih učinkov v drugih državah članicah ali na enotnem trgu. Instrument se uvaja kot začasen ukrep, dokler ne bo dosežena stabilizacija LTD in strukture financiranja bank.

Sklep je bil objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije 30. maja 2014 in je začel veljati 30. junija 2014.

Pojasnilo

Odločitev o uvedbi instrumenta je temeljila na več dejavnikih. Prvi je pospešeno zniževanje LTD. LTD bančnega sistema se je z najvišje vrednosti 162 %, ki jo je dosegel ob koncu leta 2008, do konca leta 2012 zmanjšal na 130 %. Zniževanje LTD se je v letu 2013 še pospešilo, tako da je količnik konec leta 2013 dosegel 108 %. Banke so LTD zmanjševale s hkratnim povečevanjem obsega vlog in krčenjem kreditiranja nebančnega sektorja (v nadaljevanju: NBS). Na drugi strani je prišlo do močnega upada grosističnega financiranja in krčenja bilančne vsote bančnega sistema.

Drugi razlog je bilo precejšnje zmanjšanje količnika likvidnosti drugega razreda (KL2), ki je opredeljen kot razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi s preostalo zapadlostjo do 180 dni in meri likvidnostno tveganje financiranja v šest mesečnem časovnem oknu. KL2 bančnega sistema se je z najvišje vrednosti 126 %, dosežene ob koncu avgusta 2009, do sredine decembra 2013¹ zmanjšal za 50 odstotnih točk na 76 %. To je odražalo višje sistemsko likvidnostno tveganje financiranja. Močan upad večinoma srednje- do dolgoročnega grosističnega financiranja so banke deloma nadomestile s povečanjem vpoglednih vlog in vlog z originalno zapadlostjo nad enim letom. Zato se je v navedenem obdobju (od konca avgusta 2009 do sredine decembra 2013) raven obveznosti s preostalo zapadlostjo do 180 dni zmanjšala za 10 %. To zmanjšanje je bilo manjše kot krčenje bilančne vsote bančnega sistema, ki se je zmanjšala za 19 %, in precej manjše kot zmanjšanje finančnih sredstev s preostalo zapadlostjo do 180 dni, ki so se v istem obdobju zaradi močnega krčenja kreditiranja zmanjšala za 46 %.

¹ko je bil na DUTB prenesen večji obseg nedonosnih terjatev in zamenjan za obveznice DUTB.

Tretjič, banke so s povečevanjem obsega vlog NBS in hkratnim krčenjem svoje kreditne aktivnosti omejile posredovanje finančnih sredstev do NBS, kar se lahko odrazi v povečanju nedonosnih terjatev in na likvidnosti bank.

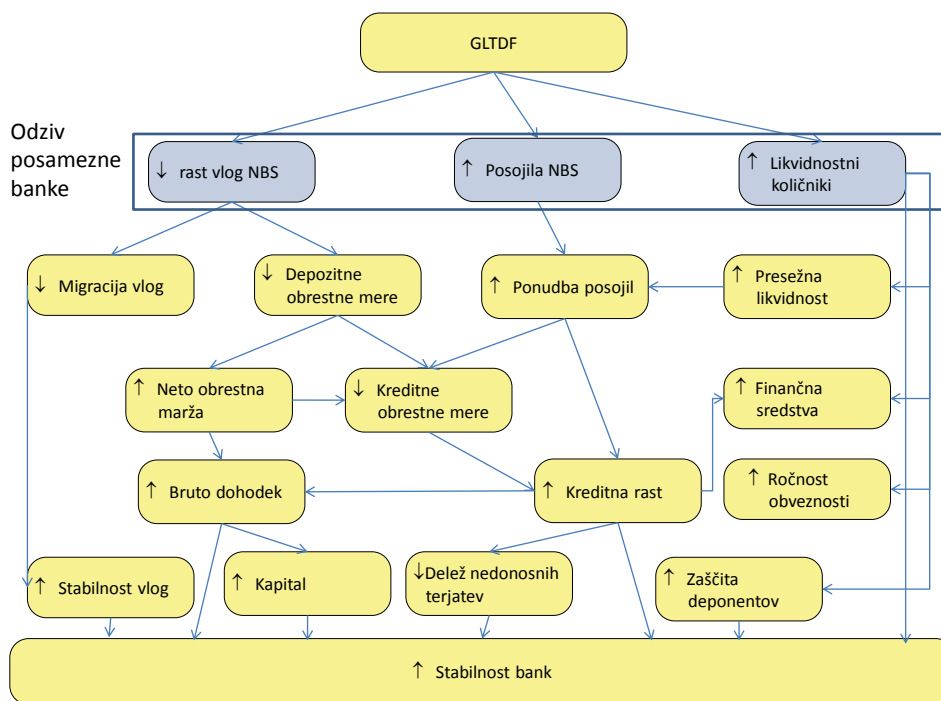
Ne nazadnje, poslovni model, ki temelji na povečevanju obsega vlog in hkratnem krčenju obsega kreditov omejuje sposobnost banke za generiranje dobička in kapitala.

Pričakovani transmisijski mehanizem instrumenta GLTDF

Namen instrumenta GLTDF je spodbuditi banke, da upočasnijo zniževanje LTD ali okrepijo obseg likvidnih naložb in zvišajo količnike likvidnosti.

Višji količniki likvidnosti sami po sebi povečujejo stabilnost bančnega sistema. Instrument prispeva tudi k manjši migraciji in večji stabilnosti vlog, k izboljšanju obrestne marže in omogoča znižanje posojilnih obrestnih mer. Izboljšanje strukture financiranja bank ob nižjih posojilnih obrestnih merah bi lahko v dolgoročni perspektivi prispevalo k obratu kreditne rasti in znižanju deleža nedonosnih terjatev. To bi skupaj z višjo neto obrestno maržo bankam omogočilo, da same generirajo kapital z zadržanimi dobički ter ponovno vzpostavivijo dolgoročno vzdržnost njihovih poslovnih modelov, s čimer bi se stabilnost bančnega sistema še dodatno izboljšala.

Slika: Pričakovani transmisijski mehanizem instrumenta GLTDF

Legenda: ↑ povečanje ..., ↓ zmanjšanje ...
Vir: Banka Slovenije.

Instrument ne spodbuja bank k prevzemanju kreditnih tveganj. Banka mora z vso odgovornostjo upravljati kreditna tveganja in če ocenjuje, da so tveganja prevelika, oziroma kreditno povpraševanje premajhno, lahko zahteve Sklepa izpolni z višjimi količniki likvidnosti. Kljub temu obstaja tveganje, da bi banka, ki bi močno povečala obseg vlog, preveč sprostila kreditne standarde. Menimo, da je v trenutnih okoliščinah to tveganje razmeroma majhno, ker poslujejo banke v težavnih gospodarskih razmerah in so pod drobnogledom finančnih trgov, širše javnosti ter nadzornih instituij (tudi v okviru izvajanja podrobnega pregleda in stresnih testov). Svojo vlogo bo igral tudi indikativni ciljni interval za LTD bančnega sistema, ki LTD omejuje navzgor. Poleg tega je nadzor nad izpostavljenostjo kreditnemu tveganju prioriteta centralne banke kot nadzornika bančnega sektorja.

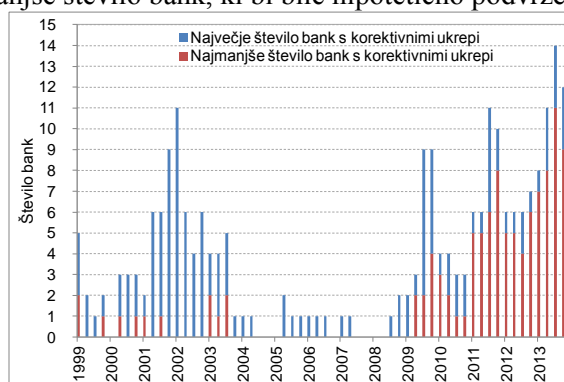
Instrument GLTDF je opredeljen na prirastih kreditov in vlog pred oslabitvami in ne bremeni celotnega portfelja bank, podpira proces prestrukturiranja bank in podjetij ter razvoj bank na področju širjenja nabora virov sredstev, še posebej v smislu listinjenja in izdaj kritih obveznic. Mehanizem

uvajanje korektivnih ukrepov v primeru neizpolnjevanja minimalnih zahtev za GLTDF je oblikovan na način, da je učinkovit, ne da bi pri tem oslabil banko, ki ne izpolnjuje zahtev.

Instrument je kalibriran upoštevaje pretekle izkušnje in simulacije na zgodovinskih podatkih. Na podlagi dolgoročnega povprečja razmerja rasti količnika LTD in BDP je določen indikativni ciljni interval za LTD bančnega sistema v razponu med 105 % in 125 %. V marcu 2014 je LTD bančnega sistema znašal 103,2 % in je bil tako pod spodnjo mejo ciljnega razpona. To je bil dodaten argument za uvedbo instrumenta, vendar ne z namenom, da usmeri LTD v okvir indikativnega intervala, temveč kot argument za opredelitev minimalnih zahtev za GLTDF s ciljem upočasnitve dinamike zniževanja LTD. Minimalne zahteve navzdol omejujejo GLTDF v primeru pozitivnega prirasta vlog NBS. V prvem letu na 0 % (GLTDF \geq 0%) in v drugem letu na 40 % (GLTDF \geq 40%), kar je zgodovinska spodnja mejna vrednost GLTDF na ravni bančnega sistema v desetletnem obdobju, tj. od leta 1999 do konca leta 2008.

Instrument je bil testiran s simulacijo na zgodovinskih podatkih posameznih bank. Slika prikazuje največje in najmanjše število bank, ki bi bile podvržene korektivnim ukrepom zaradi neizpolnjevanja minimalnih zahtev glede GLTDF, in sicer za vsako četrletje od začetka leta 1999 do konca leta 2013. Ocena, dobljena s tako simulacijo, je odvisna od predpostavljenega datuma uvedbe instrumenta. Vendar simulacija ne more upoštevati sprememb v obnašanju bank zaradi same uvedbe instrumenta.

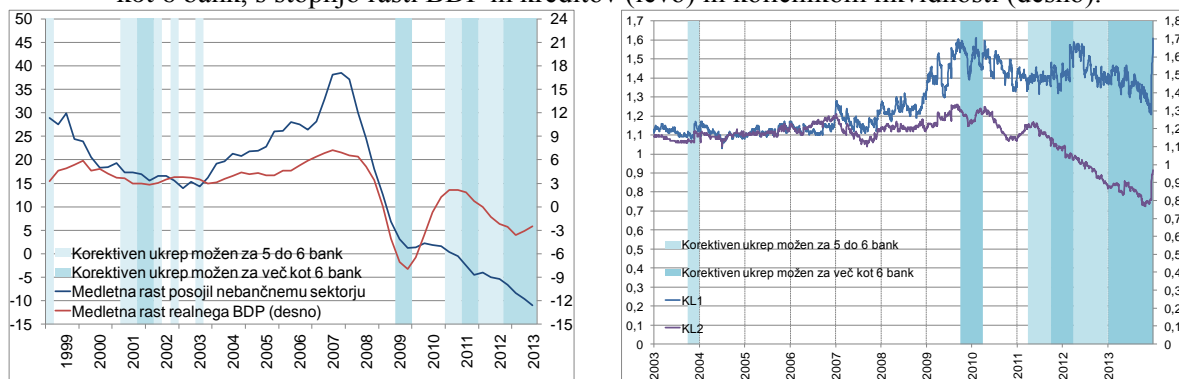
Slika: Največje in najmanjše število bank, ki bi bile hipotetično podvržene korektivnim ukrepom.

Vir: Banka Slovenije.

Simulacije kažejo, da je predlagani instrument GLTDF zelo proticiklični. Kot je razvidno iz spodnje slike, bi deloval predvsem v zaostrenih gospodarskih razmerah, nizke ali negativne gospodarske in kreditne rasti, zlasti v obdobju 2001–2002, ob koncu leta 2009 in v obdobju 2011–2013.

Slika: Primerjava obdobj, ko bi se korektivni ukrepi uporabili za največ 5 ali 6 bank oziroma za več kot 6 bank, s stopnjo rasti BDP in kreditov (levo) in količnikom likvidnosti (desno).

Opomba: Količnik likvidnost je opredeljen kot razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi, pri čemer so v količniku likvidnosti prvega razreda (KL1) upoštevana finančna sredstva in obveznosti s preostalo zapadlostjo do 30 dni, medtem ko pri količniku likvidnosti drugega razreda (KL2) s preostalo zapadlostjo do 180 dni.

Vir: Banka Slovenije.

Opis instrumenta

Spremembe Sklepa uvajajo minimalne zahteve za GLTDF, določajo korektivne ukrepe za banke, ki ne izpolnjujejo minimalnih zahtev, ter opredeljujejo izvzeta iz izračuna GLTDF. V nadaljevanju so podrobneje pojasnjene ključne točke instrumenta.

a) Minimalne zahteve

Banke morajo ob koncu posameznega četrletja izpolnjevati naslednje minimalne zahteve:

- 1) V obdobju od 30. junija 2014 do vključno 31. marca 2015 mora banka, če ima pozitivni letni prirast vlog, dosegati pozitiven GLTDF ($GLTDF \geq 0\%$), kar pomeni, da banka ne zmanjšuje obsega bruto zneska kreditov NBS.
- 2) Od 1. aprila 2015 naprej mora banka, če ima pozitivni letni prirast vlog, dosegati GLTDF, ki je enak ali večji od 40 % ($GLTDF \geq 40\%$). To pomeni, da znaša ob pozitivnem letnem prirastu vlog prirast bruto kreditov NBS vsaj 40 % povečanja vlog.

b) Korektivni ukrepi

Banka, ki ne izpolni minimalnih zahtev za GLTDF, mora izpolnjevati naslednje korektivne ukrepe:

- 1) Izpolnjevanje strožjih zahtev glede GLTDF, izračunanih na podlagi četrletnih sprememb stanj pred upoštevanjem oslabitev (v nadaljevanju: $GLTDF_q$):
 1. v obdobju od 30. junija 2014 do vključno 31. marca 2015 mora, če ima banka pozitivni četrletni prirast vlog NBS, $GLTDF_q$ znašati najmanj 40 % ($GLTDF_q \geq 40\%$);
 2. od 1. aprila 2015 naprej mora, če ima banka pozitivni četrletni prirast vlog NBS, $GLTDF_q$ znašati najmanj 60 % ($GLTDF_q \geq 60\%$).
- 2) Če banka, kljub zahtevi prvega korektivnega ukrepa, ne izpolnjuje niti minimalnih zahtev za GLTDF niti ostrejših zahtev za $GLTDF_q$ se njene zahteve glede likvidnosti povečajo in mora v dveh mesecih od takrat, ko ob koncu četrletja ni izpolnila navedenih zahtev glede $GLTDF_q$, začeti izpolnjevati dodaten količnik likvidnosti, ki presega vrednost 1, in sicer v naslednjem vrstnem redu:
 1. količnik likvidnosti prvega razreda² brez upoštevanja zastavljenega dela sklada finančnega premoženja pri Banki Slovenije;
 2. količnik likvidnosti drugega razreda,³ pri čemer se lahko med sredstvi upošteva zastavljeni del sklada finančnega premoženja pri Banki Slovenije;
 3. količnik likvidnosti drugega razreda.⁴

Vsi korektivni ukrepi prenehajo veljati, ko banka začne izpolnjevati minimalne zahteve glede GLTDF.

c) Izvzeta iz izračuna GLTDF

Pri izpolnjevanju zahtev glede GLTDF in $GLTDF_q$ banki ni treba upoštevati:

- (a) povečanja zneska vlog NBS iz naslova prenosa obveznosti druge banke na banko na podlagi odločbe Banke Slovenije,
- (b) zmanjšanja bruto zneska kreditov NBS iz naslova:
 - prenosa terjatev na drugo banko na podlagi odločbe Banke Slovenije,
 - prenosa terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank (DUTB) v skladu z Zakonom o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank,
 - odprave pripoznanja terjatev zaradi
 - neizterljivosti,
 - listinjenja,
 - konverzije dolga v lastniški kapital dolžnika.

² razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi s preostalo zapadlostjo do 30 dni.

³ razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi s preostalo zapadlostjo do 180 dni.

⁴ razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi s preostalo zapadlostjo do 180 dni.